

המכינות הקדם אקדמיות

אידיאולוגיות פוליטיות מתיאוריה למעשה - מבוא

תשע"ו

היקף ש"ש: 2 ש"ש

ד"ר אייל ברנדייס

מס' קורס: 96-091-15

דוא"ל: eyal.brandeis@biu.ac.il

תיאור הקורס

העידן המודרני הוא העידן של הרעיונות הגדולים. חברות שיתופיות מול חברות אינדיבידואליות; שלטון ההמונים מול שלטון מיעוט החכמים; צדק חברתי מול עוולה חברתית. הקורס שלפנינו יציג, על קצה המזלג, את המחלוקות העיקריות בין הזרמים שעיצבו יותר מכל את המאה ה-20, ואת השלכותיהם. את זאת נעשה הן דרך הכרת האידיאולוגיות ברמה הרעיונית, הן דרך הביטוי המעשי ואף הספרותי שלהם.

רשימת נושאים וקריאה מומלצת

1. הקדמה ומבוא - אידיאולוגיה פוליטית וצדק חברתי
נסביר בקצרה מהי אידיאולוגיה, מדוע צומחות אידיאולוגיות במאה ה-20, הסכנות שבאידיאולוגיה, וכן את רעיון ה"צדק החברתי".

2. ליברליזם קלאסי וליברליזם קלאסי בן זמננו
נעמוד על עיקרי הרעיון הליברלי, מקורותיו, הצדקות לקיומו, ונבין את הזוויות השונות של העמדה הליברלית.

מומלץ:

זיסר, ברוך. על ימין ועל שמאל: אשנב לשיח האידיאולוגי בן-זמננו. תל-אביב: שוקן, 1999, עמ' 85 – 101.

3. המעשה הליברלי – צמיחתה של ארה"ב
נעשה היכרות עם הרעיון הליברלי דרך הוגיו השונים, והצדקותיו המוסריות-אידיאולוגיות.

מומלץ:

ראנד, איאן. מרד הנפילים. (מאנגלית: יצחק אברהמי). תל-אביב: ש. פרידמן בע"מ, 1999.

ראנד, איאן. כמעין המתגבר. (מאנגלית: אינגה מיכאל). אור יהודה: כנרת, זמורה ביתן, 2012.

על המחיר הכבד של רעיון השוק החופשי תוכלו ללמוד ביצירת המופת של סטיינבק:

סטיינבק, ג'ון. ענבי זעם. (מאנגלית: גרשון גירון). תל-אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד, 2010.

4. צמיחת הרעיון הסוציאליסטי

הסוציאליזם האוטופי והחזון על מדינה שוויונית וצודקת

5. מרכיזים

מומלץ:

מרקס, קרל. אנגלס, פרידריך. "מניפסט של המפלגה הקומוניסטית". בתוך: מיכאל, קרן (עורך). תולדות המחשבה המדינית. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2001. עמ' 3-38.

מרקס, קרל. ביקורת תוכנית גותהא. מרחביה: הקיבוץ הארצי, ספריית הפועלים, 1952. עמ' 7 – 16, 25 – 56.

6. המעשה המרקסיסטי: ישראל והעולם

מרכיזים הלכה למעשה- רעיון ומציאות.... אז מה היה לנו שם?

על המחיר הכבד של תכנון חברתי תוכלו ללמוד ביצירות המופת של אורוול:

אורוול, ג'ורג'. 1984. (מאנגלית: ג. אריוד). תל-אביב: עם עובד, 2003.
אורוול, ג'ורג'. חנות החיות. (מאנגלית: אברהם יבין). תל-אביב: עם עובד, 2001.

7. ליברליזם של רווחה וסוציאל-דמוקרטיה – תגובה לצמיחת המרכיזים

מומלץ:

רולס, ג'ון. "הרעיון העיקרי של תיאוריית הצדק". בתוך: קרן מ. (עורך). תולדות המחשבה המדינית – חלק ב'. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2001, עמ' 499 – 505.

דאהן, יוסי. תיאוריות של צדק חברתי. משרד הביטחון, 2007. פרק ב' (עמ' 32 – 57).

8. פאשיזם

אז אם לא חברת המונים דמוקרטית, ולא חברת המונים שוויונית, אולי שלטון מודרך ע"י מיעוט?

מומלץ:

ברדבורי, ריי. פרנהייט 451. (מאנגלית: נועה מנהיים). אור יהודה: כנרת, זמורה ביתן, 2013.

***הערה:** המרצה שומר לעצמו את הזכות לערוך שינויים ברשימת הקריאה בהתאם לצורכי הקורס.

המלצת קריאה כללית:

ויינשטיין יהושע (עורך). אי ציות ודמוקרטיה. ירושלים: הוצאת שלם, 1998.

לה בואסי, אטיין. על ההשתעבדות מרצון. (מצרפתית: ראובן מירן). בנימינה, נהר, 2007.

Lowry Lois. The Giver. New-York: Dell Laurel-Leaf, 1993.

חובות הקורס:

בסוף שנת הלימודים יידרשו הסטודנטים לעמוד בהצלחה בבחינה מסכמת (100% מציון הקורס)